

Tangazo la Serikali Namba. 604 la Tarehe 25/12/2015

SHERIA YA SERIKALI ZA MITAA (MAMLAKA ZA WILAYA)

(SURA YA 287)

SHERIA NDOGO

(Zimetungwa chini ya kifungu cha 153)

SHERIA NDOGO ZA (HIFADHI, AFYA NA USAFI WA MAZINGIRA) ZA HALMASHAURI YA WILAYA YA MBOGWE, 2015.

SEHEMU YA I

UTANGULIZI

Jina na
tarehe ya
kuanza
kutumika.

1. Sheria Sheria Ndogo hizi zitajulikana kama Sheria Ndogo za (Hifadhi, Afya na Usafi) Usafi wa mazingira) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe, 2015 na zitaanza kutumika mara baada ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali.

Eneo la
kutumika

2. Sheria Ndogo hizi zitatumika katika eneo lote lililo chini ya Mamlaka ya Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe

Tafsiri

3. Katika Sheria ndogo hizi, isipokuwa pale itakapoelezwa au kufafanuliwa vinginevyo na Sheria yoyote andishi,

‘Afisa Mwidhiniwa’ maana yake ni Afisa yeyote atakayeteuliwa na Halmashauri kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hizi;
‘Afya’ maana yake ni hali timilifu ya kimwili, kiakili na kisaikolojia;
‘Chakula’ maana yake ni kitu chochote kinacholiwa na kunywewa na binadamu isipokuwa madawa, hii ni pamoja na:-

- (a) kitu chochote kinachotumika katika matengenezo ya chakula;
 - (b) Kitu chochote kinachoongeza ladha ya chakula;
 - (c) Kitu chochote kinachobadili rangi ya chakula (binzari nk)
- ‘Choo cha kuvuta’ maana yake ni choo ambacho kimejengwa na kuunganishwa na maji na kuwa na tanki ya kusukuma maji kwa ajili ya kuondoa uchafu hadi mahali palipoandaliwa;
- ‘Choo bora’ maana yake ni choo chochote cha shimo au cha maji chenye sakafu inayosafishika, banda imara la kudumu linalomsitiri mtumiaji, lililoezekwa, lenye mlango imara, bomba la kutolea hewa chafu na lenye mfuniko kwenye tundu la choo na shimo salama na safi kwa ajili ya kutupa kinyesi na mkojo wa binadamu, lililojengwa kwa vifaa vya kudumu, lenye vipimo futi 4x3 na kimo futi 12 na zaidi;
- ‘Choo cha umma’ maana yake ni choo kilichojengwa na Halmashauri au wakala wake au mtu mwingine yeyote kwa matumizi ya umma au biashara chenye sifa ya choo bora;
- ‘Eneo la hifadhi’ ni pamoja na maeneo ya milima, mbuga za wanyama, maeneo ya vyanzo vya maji, hifadhi ya misitu ya asili na ya kupandwa na maeneo mengine ambayo yatatangazwa na Halmashauri kuwa ni maeneo ya hifadhi;
- ‘Eneo la malisho’ ni pamoja na sehemu zote ambazo zimetengwa na mfugaji, Serikali ya Kijiji na Halmashauri kwa ajili ya kulishia mifugo;
- ‘Eneo la mazishi’ maana yake ni eneo lililotengwa kwa ajili ya kuzika watu waliokufa;
- ‘Eneo la wazi’ maana yake ni eneo lililo chini ya Halmashauri ambalo limekatanzwa kufanyiwa shughuli ambayo haihusiani na matumizi yaliyokusudiwa;
- ‘Halmashauri’ maana yake ni Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe;
- ‘Hati safi’ maana yake ni hati itakayotolewa na Afisa muidhinishwa inayothibitisha kukaguliwa kwa maeneo yote yaliyotajwa katika Sheria Ndogo hizi kulingana na kanuni za afya;
- ‘Hifadhi ya mazingira’ maana yake ni utunzaji endelevu wa ardhi,

mimea, hewa, viumbe hai na visivyo hai na vyanzo vya maji vinavyozingatia masharti na maelekezo yatakayotolewa na Afisa mwidhinishwa chini ya Sheria Ndogo hizi au sheria nyingine yoyote;

‘Jengo la biashara’ maana yake ni jengo lolote lililojengwa na kuidhinishwa na Halmashauri kufanya biashara iliyokusudiwa;

‘Kaya’ maana yake ni familia ya watu akiwemo baba, mama, mtoto au watoto na mtu mwingine yeyote anayeishi na familia hiyo, au watu wanaokaa katika nyumba moja na kuishi kama familia au mtu yeyote anayeishi pekeyake katika chumba au nyumba;

‘Kero au chukizo’ maana yake ni kitu chochote ambacho kipo katika hali yoyote iwe kimetumika, kimewekwa, kimejengwa au ni kichafu kiasi cha kusababisha:-

(a) Hatari kwa viumbe na maisha ya binadamu;

(b) Harufu mbaya na kuudhi;

(c) Kuzaliwa kwa wadudu na wanyama hatari kama vile nzi, mende, sisimizi, panya, nyoka, nyuki, kunguni, au viumbe wengine hatari kiafya;

(d) Magonjwa kwa binadamu, kuhifadhi mbu, nzi, panya na viumbe wenye madhara;

‘Kituo cha taka’ maana yake ni kizimba cha taka kilichowekwa na Halmashauri kwa madhumuni ya kuweka taka ngumu kabla ya kusafirishwa hadi kwenye dampo la taka ngumu la Halmashauri;

‘kiwanda’ maana yake ni jengo au kundi la majengo au eneo ambapo vitu vinatengenezwa;

‘kuvuna msitu’ maana yake ni pamoja na kufyeka, kukata au kung’oa miti, visiki;

‘Maji taka’ kama ilivyo katika sheria ya Mazingiraya mwaka 2004, ni pamoja na taka zinazotokana na kinyesi, mkojo, jasho, uchafu na majimaji kutoka majumbani, taasisi, majengo ya biashara na viwandani;

- ‘Mazao au mimea mirefu’ maana yake ni mazao au mimea inayozidi sentimeta 15 kwenda juu kama vile mtama, mihogo, mahindi, mbaazi, uwele na mengine yote yale yanayofanana na hayo;
- ‘Mazao ya misitu’ maana yake ni kitu chochote kinachopatikana au kuzalishwa kutokana na miti, mazao yanayoota au kupatikana msituni ambayo ni pamoja na mianzi, magamba, mkaa, kuni, miti, foto, mbao, mbegu za miti, nta, asali, utaa. Matunda, upapi, majani ya kulalia wanyama, mizizi, gundi, utomvu. Maranda, matete, kamba, makuti, nyuzi za wanyama;
- ‘Mazingira’ inajumuisha vitu halisi vinavyomzunguka binadamu kama vile hewa, ardhi, maji, hali ya hewa, sauti, mwanga, harufu, vionjo, viumbe visivyoonekana kwa macho halisi vya kibaiolojia, mimea, rasilimali za asili, mambo yote ya kijamii pamoja na mila na desturi inayojumuisha mazingira asilia ingo ya kutengenezwa na jinsi yanavyotegemeana;
- ‘Mimea (Miti)’ maana yake ni kitu chochote chenye uhai au kisicho na uhai kitakachotangazwa katika gazeti la Serikali kuwa ni zao la msitu;
- ‘Mifugo’ maana yake ni wanyama wafugwao na binadamu;
- ‘Miundo mbinu’ maana yake ni kitu kinachoweza kutoa huduma kwa mifugo na wafugaji kama vile joshu, machinjio, lambo, banio, karo na jiwe la kuchinjia mifugo;
- ‘Msitu’ maana yake ni eneo la ardhi ambalo limefunikwa angalau kwa asilimia 10 ya miti, uoto wa asili au uliopandwa, au asilimia 50 au zaidi, ya vichaka na miti inayoota upya ambayo inajumuisha aina yote ya misitu ya hifadhi ambayo imetangazwa chini ya Sheria ya Misitu Na. 14 ya mwaka 2002 na mazao yote ya misitu ikijumuisha majani na nyasi ndani ya eneo la Halmashauri;
- ‘Mkazi’ maana yake ni mtu yeyote anayeishi katika eneo la Halmashauri na ambaye ana kaya au anaishi katika kaya au taasisi iliyopo katika eneo la Halmashauri.

- ‘Mmiliki’ maana yake ni mtu yeyote ambaye anamiliki ardhi, sehemu za starehe, nyumba ya kulala wageni, nyumba ya kuuzia vyakula, kumbi za starehe,mpangaji, wakala wa mpangishaji wa nyumba au jengo na makazi yoyote katika mtaa, endapo mazingira husika ni mtaa au barabara za mtaa;
- ‘Mkurugenzi’ maana yake ni Mkurugenzi wa Halmashauri pamoja na Afisa yeyote atakayeteuliwa kutekeleza majukumu ya Mkurugenzi;
- ‘Mzalishaji wa taka ngumu’ maana yake ni mtu yeyote katika kaya, taasisi, biashara, kiwanda ambaye katika kutekeleza shughuli zake huzalisha taka;
- ‘Njia ya mifugo’ maana yake ni njia maalumu iliyotengwa kwa ajili ya kupitisha mifugo;
- ‘Pavement’ maana yake ni sakafu imara ya mawe au matofali ya saruji au udongo yaliyochomwa na kujengwa kutoka katika nyumba hadi katika mfereji au barabara kwa matumizi ya waendao kwa miguu au watazamaji wa vitu madukani;
- ‘Pipa la taka’ maana yake ni chombo chochote madhubuti chenye mfuniko kinachoweza kuhifadhi taka ngumu zinazozalishwa majumbani, sehemu za biashara, maofisini ili zisisambae na kuchafua mazingira;
- ‘Soko’ maana yake ni eneo /mahali pa kununulia au kuuzia matunda, mboga au vyakula, minada na vitu vingine.
- ‘Taka’ kama ilivyo katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004 na Sheria ya Afya ya Jamii ya mwaka 2009, maana yake ni kitu chochote kimiminika, kigumu, gesi, sauti na mionzi, kinachotoa kero, harufu mbaya au kinachohifadhiwa katika mazingira ya hali ya ujazo, uozo au hali nyingine yoyote inayosababisha uharibifu wa mazingira, ambayo inajumuisha taka;
- ‘Taka ngumu’ kama ilivyo katika Sheria ya Usimamizi wa mazingira ya mwaka 2004 na Sheria ya Afya ya Jamii ya mwaka 2009,ni taka ambazo haziko katika umajimaji kutoka

majumbani, katika majengo ya biashara, viwandani na kutoka katika shughuli za kilimo pamoja na taka za vyakula, karatasi, plastiki au taka laini zinazotokana na ujenzi au ubomoaji majengo, utengenezaji bustani na shughuli za ushimbaji wa madini, mizoga ya wanyama na mabaki ya magari mabovu;

‘Taka za majumbani’ maana yake inajumuisha mabaki ya chakula, maganda ya matunda, majivu, kinyesi cha mifugo, taka za bustani, marapurapu ya nguo, samani mbovu, karatasi za aina mbalimbali na vitu vingine ambavyo baada ya kuvitumia hutupwa;

‘Taka za viwandani’ kama ilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa mazingira ya mwaka 2004 na Sheria ya Afya ya Jamii ya mwaka 2009, maana yake ni uchafu unaotokana na uzalishaji viwandani au uchafu usiotokana na uzalishaji viwandani ambao ni chanzo cha nishati, maji, mimea iliyotiwa dawa, au mawasiliano, pamoja na taka nyinginezo ngumu kama zilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa mazingira ya mwaka 2004;

‘Uchafu hatari’ kama ilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa mazingira ya mwaka 2004 na Sheria ya Afya ya Jamii ya mwaka 2009, ni kitu chochote kigumu, chenye majimaji, gesi au taka zitokazo kiwandani, au mafuta machafu, ambayo yanaleta athari za kikemikali na kiafya, kwa binadamu au mazingira pamoja na ataka zitokanazo na huduma ya tiba (TAZIHA);

‘Uchunguzi wa afya’ maana yake nihali ya mtu kupima afya yake kwa kuchukuliwa vipimo vya ndani na nje ya mwili ili kubaini kuwepo kwa vijidudu vya magonjwa vinavyoleta maambukizi;

‘Ufugaji wa shadidi’ maana yake ni ufugaji wa mifugo ambayo hufugwa ndani bila kutoka nje na mfugaji atalazimika kuipatia mifugo yake chakula, maji, malazi chanjo na matibabu;

- ‘Ufugaji nusu huria’ maana yake ni ufugaji ambao mifugo hufungwa kwenye banda lenye uzio na hupewa chakula, maji, malazi, chanjo na matibabu.
- ‘Ufugaji huria’ maana yake ni ufugaji ambao mnyama anapewa hifadhi ya kulala, chanjo na matibabu wakati chakula anajitafutia mwenyewe
- ‘Vyakula vya kupikwa au kukaangwa’ inajumuisha maandazi, vitumbua, chapatti, mkate, samaki, chipsi, maandazi, kuku na vinginevyo;
- ‘Wakala’ maana yake ni mtu binafsi au kikundi cha watu, taasisi, kampuni au shirika lililoteuliwa kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hizi.

**SEHEMU YA PILI
MASHARTI YA UFUGAJI.**

Wajibu
wa
Halmash-
auri
kudhibiti
mifugo

- 4.-(1) Halmashauri itakuwa na wajibu wa:-
- (a) Kuandaa mpango wa maendeleo ya mifugo wa Halmashauri;
 - (b) Kusimamia utekelezaji wa sera na Sheria Ndogo hizi;
 - (c) Kutoa elimu na ushauri juu ya ufugaji bora wa mifugo ili kuboresha mifugo na mazao yatokanayo na mifugo;
 - (d) Kudhibiti kuenea kwa magonjwa ya mifugo ndani na nje ya Halmashauri kwa kutoa chanjo, kuogesha mifugo, kudhibiti usafirishaji holela, kuweka zuio, kufunga machinjio na minada na shughuli zote zinazohusiana na mifugo;
 - (e) Kuhamasisha wafugaji kufuga mifugo michache kulingana na eneo husika na kuvuna mifugo yake kwa wakati ili kuzuia uharibifu wa mazingira;
 - (f) Kuanzisha na kuboresha miundo mbinu ya mifugo mipya na iliyopo ili kuongeza tija na ufanisi kwa wafugaji;
 - (g) Kubuni vyanzo enelevu vya mapato yatokanayo na mifugo na mazao yake.

Wajibu
wa
mfugaji

- (2) Itakuwa ni wajibu wa kila mfugaji kuhakikisha kwamba:-
- (a) Anapitisha mifugo yake kwenye njia maalum zilizotengwa kwa ajili ya mapitio ya mifugo wakati wa kwenda au kurudi malishoni, minadani au sehemu nyingine yoyote.

- (b) Anaoggesha na kuchanja mifugo yake kila mara ili kuzuia magonjwa ya mifugo na magonjwa ya mlipuko;
- (c) Anaipatia mifugo yake malisho, maji ya kutosha na kuzingatia kanuni za usafirishaji, uuzaji na uchinjaji wa mifugo;
- (d) Anafuga mifugo kulingana na ukubwa wa eneo lake la malisho;
- (e) Anatoa taarifa yoyote juu ya kutokea kwa magonjwa ya mifugo akiyaona au kuhisi au kuyatambua dhidi ya mifugo yake;
- (f) Anaheshimu mipaka iliyotenganisha ardhi ya kilimo, mifugo, hifadhi za taifa, makazi, maeneo ya taasisi na maeneo mengine ya wadau wa kilimo kama mazao ya wakulima;
- (g) Anadhibiti mifugo yake ili kutunza mazingira na migogoro inayotokana na uharibifu wa mazingira na rasilimali nyingine.
- (h) Anawatunza vyema wanyama kazi na kuwaepusha na mateso yatokanayo na ukatili kama vile kuwabebesha mizigo mizito, kupigwa viboko, kufanyishwa kazi muda mrefu bila kupumzika kula na kunywa maji na kutopatiwa matibabu.

Taratibu
za
kuoggesha
mifugo

5. (1) Kila mfugaji atakuwa na wajibu wa kuoggesha mifugo yake kwenye majosho ya pamoja au ya binafsi kulingana na maelekezo ya Afisa mifugo wa wilaya;
- (2) Mifugo itaoggeshwa mara mbili kwa juma kipindi cha masika na maramoja kwa juma kipindi cha kiangazi;
- (3) Halmashauri itasimamia uundwaji wa vikundi mbalimbali vitakavyosimamia uendeshaji wa majosho na taratibu za uoggeshaji wa mifugo katika maeneo yao ndani ya Halmashauri;

Ushuru
wa
kuoggesha
mifugo

- (4) Mifugo itakayooggeshwa katika majosho ya Halmashauri ya Wilaya au Halmashauri za vijiji itatozwa ushuru kwa mujibu wa viwango vilivyowekwa kwa mujibu wa sheria ndono za (ada na ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe, 2014.

Taratibu
za
uchanjaji
wa

- (5) Kila mfugaji atakuwa na wajibu wa kuchanja mifugo yake kulingana na aina ya mfugo na ugonjwa wenyewe baada tu ya kupata maelekezo kutoka kwa wataalamu wa mifugo wa

- mifugo Halmashauri.
- (6) Wafugaji wanaotoka katika eneo moja kwa maana ya kitongoji au kijiji watalazimika kujenga banio la kuchanjia mifugo au kutenga eneo maalumu la kuchanjia mifugo yao.
- Kibali cha kusafirisha mifugo 6. (1) Itakuwa ni wajibu wa kila mtu anayetaka kusafirisha mifugo kutoka au kuingia eneo la Halmashauri kuwa na kibali maalum kinachoruhusu kusafirisha mifugo hiyo.
- (2) Kibali cha kusafirisha mifugo nje ya Halmashauri kitatolewa na Afisa Mifugo wa Wilaya tu kwa kujaza fomu na baada ya kujiridhisha kuwa mifugo hiyo imeogeshwa na kupatiwa chanjo kabla ya kusafirishwa ili kuzuia kuenea kwa magonjwa ya mifugo.
- Mifugo inayozur-ula hovy 7. (1) Mifugo yoyote itakayokutwa inachungwa katika eneo lisiloruhusiwa au kuchunga bila ya mchungaji au itakayokutwa inazurula hovy, itakamatwa na kuhifadhiwa na Halmashauri na mwenye mifugo atatakiwa kulipa faini isiyoziidi Tshs. 50,000/= na Tshs. 10,000/= kwa kila mfugo kwa kila siku itakayokuwa chini ya uangalizi wa Halmashauri;
- (2) Ni marufuku kwa mtu yeyote kuingiza mifugo kwenye shamba lenye mazao au kusababisha mifugo hiyo kuingia kwenye shamba lolote bila idhini ya mwenye shamba hilo.
- Ukaguzi wa mifugo 8.-(1) Itakuwa halali kwa Afisa kilimo na mifugo, Maafisa watendaji wa kata na vijiji na Afisa yeyote wa Halmashauri atakayeteuliwa kusimamia na kutekeleza Sheria Ndogo hii kuingia katika nyumba au ingo lolote wakati wowote kwa madhumuni ya kukagua na kuhesabu idadi ya mifugo iliyomo katika nyumba.
- (2) Mtu yeyote atakayewazuia maafisa waidhinishwa katika kifungu cha 8(1) atakuwa ametenda kosa.
- Wajibu wa Halmash- 9.-(1) Ni wajibu wa Halmashauri kutenga maeneo maalum kwa ajili ya shughuli za kulishia na kwa kuzingatia idadi ya mifugo

auri ndani ya eneo la Halmashauri husika na kwa mijibu wa Sheria
kutenga ya Ardhi Na. 4 na 5 za mwaka 1999 pamoja na sheria ya
eneo la Hifadhi ya Mazingira;
kuchunga (2) Halmashauri itatenga njia maalum ya kupitisha mifugo wakati
mifugo wa kwenda na kurudi malishoni au mnadani.

Makosa.

10. Mfugaji yeyote atakuwa ametenda kosa iwapo:-
- (a) Atashindwa au kukataa kuogesha au kuchanja mifugo yake ili kuzuia magonjwa;
 - (b) Atalisha mifugo yake kwenye maeneo ambayo hayakutengwa kwa ajili ya Malisho ya mifugo;
 - (c) Ataruhusu mifugo yake kuzurula hovyoy;
 - (d) Atazembea au kushindwa kutoa taarifa juu ya ugonjwa wa mifugo;
 - (e) Atamzuia Afisa Mwidhiniwa au Afisa Ugani kutekeleza majukumu yake;
 - (f) Ataingiza au kutapitisha mifugo kwenye shamba la mtu mwingine bila idhini ya mwenye shamba;
 - (g) Ataingiza au kutapitisha mifugo maeneo ambayo hayakuidhinishwa na Halmashauri kupitisha mifugo.

**SEHEMU YA TATU
KILIMO NA UHIFADHI WA ARDHI**

Taratibu za kilimo 11.-(1) Mtu atakayetaka kuendesha shughuli za kilimo katika Halmashauri atatakiwa kuzingatia taratibu za kilimo kama zitakavyotolewa na Halmashauri kwa kuzingatia Sheria ya Ardhi Na. 4 na 5 za mwaka 1999 pamoja na sheria nyingine zitakazotungwa na Bunge.

- (2) Itakuwa halali kwa Halmashauri kuingia katika shamba lolote kwa madhumuni ya kufanya ukaguzi na kuhakikisha utekelezaji wa Sheria Ndogo iliyotungwa na Halmashauri.

Masharti
kwa
mkulima

12. (1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kulima katika miteremko, karibu na vyanzo vya maji, kandokando ya mito, mabwawa

na kufanya jambo lingine lolote litakaloharibu hifadhi ya mazingira bila kuzingatia ushauri wa Afisa Kilimo na Afisa Mazingira;

- (2) Ni marufuku kwa mtu yeyote kutumia kinyume na utaratibu ardhi iliyotengwa kwa matumizi ya kilimo kama ilivyopangwa na kuidhinishwa na Halmashauri;
- (3) Ni marufuku kwa mtu yeyote kusafisha shamba kwa ajili ya kilimo kwa njia ya kuchoma moto isipokuwa kwa kibali maalum kutoka Halmashauri;
- (4) Kibali kitakachotolewa chini ya Sheria Ndogo hizi kitakuwa kwa maandishi na kitaonesha jina la aliyepewa kibali, tarehe na eneo analotaka kuchoma moto;
- (5) Muda unaotakiwa kuchoma moto chini ya Sheria Ndogo hizi ni kuanzia saa 12:00 asubuhi hadi saa 04:00 asubuhi;
- (6) Ni wajibu wa Halmashauri kusimamia shughuli za kilimo na kuhakikisha kuwa wanazuia kilimo cha kuhamahama na kuhamasisha kilimo cha mzunguko (crop rotation);

Uhifadhi

wa Ardhi

3. Ni wajibu wa wakazi ambao uoto wa asili au mazingira ya eneo husika yameharibiwa, kuhakikisha kuwa wanarudisha katika hali yake ya kawaida kwa kupanda miti na kutoendelea kuharibu mazingira na kuwezesha uoto urudi katika hali yake.

Uchimbaji

mchanga

na kokoto

14. (1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kuchimba mchanga, mawe au kokoto katika maeneo yasiyoruhusiwa na Halmashauri kama vile ya makazi ya watu, maeneo yaliyohifadhiwa, kandokando ya mito au ndani ya jengo, bwawa isipokuwa kwa ruhusa maalim ya Halmashauri;
- (2) Uchimbaji wa madini uzingatie Sheria ya Madini, Sera pamoja na Taratibu zilizowekwa na Halmashauri.

Ujenzi

holela

15. Ni marufuku kwa mtu yeyote kujenga nyumba au jengo lolote katika eneo la hifadhi au eneo lolote ambalo halijatengwa mahususi kwa ajili ya makazi.

**SEHEMU YA NNE
HIFADHI YA VYANZO VYA MAJI.**

- 16.-(1) Halmashauri itawajibika kusimamia na kulinda vyanzo vya maji.
- Wajibu wa Halmashauri kulinda vyanzo vya maji
- (2) Mtu yeyote atakayeharibu chanzo cha manji au kushindwa kushiriki katika shughuli za kuhifadhi chanzo cha maji bila sababu ya msingi atachukuliwa hatua kali za kisheria na Halmashauri.
- 17.-(1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kulima, kukata miti, kuchunga mifugo au kufanya jambo lolote linaloharibu kwa namna yoyote chanzo cha maji na hifadhi ya mazingira.
- Kulinda eneo la hifadhi
- (2) Ni wajibu wa Halmashauri kuhimiza kupanda miti isiyonyonya maji kwa kuzingatia maelekezo ya Afisa Misitu na Afisa Mazingira katika vyanzo vya maji.
- (3) Ni marufuku kwa mtu yeyote kumiliki eneo la chanzo cha maji isipokuwa Halmashauri tu.
18. (1) Ni marufuku kwa mtu yeyote, kiwanda, taasisi, shirika, kuelekeza mabomba ya maji machafu kwenye mito, mabwawa, visima, mifereji, chemchem ya sehemu yoyote ambayo ni chanzo cha maji kwa ajili ya matumizi ya binadamu au wanyama au viumbe vingine vilivyo hai.
- Uhifadhi wa vyanzo vya maji
- (2) Ni marufuku kwa mtu yeyote kuweka kitu chochote chenye sumu ndani ya maji ambayo yanatumiwa na binadamu au kiumbe hai chochote.

**SEHEMU YA TANO
HIFADHI YA MISITU**

Kuchoma
au
kusaba-
bisha
moto	19. -(1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kuchoma moto misitu kwa namna yoyote ile katika misitu iliyopo eneo la Halmashauri;
(2) Iwapo utatokea moto katika eneo la Halmashauri, kiongozi wa eneo husika atawajibika kutoa amri kwa wakazi wa eneo hilo kwenda kuzima moto huo unapoonekana kuwa na madhara kwa maisha, mali za watu na uharibifu wa mazingira katika eneo hilo;
(3) Kila mkazi wa eneo husika atawajibika kushiriki katika zoezi la kuzima moto na endapo akitakiwa kufanya hivyo na akashindwa bila sababu ya msingi atakuwa ametenda kosa.
Kukata
miti	20.-(1) Hairuhusiwi kwa mtu yeyote kukata miti katika maeneo ya misitu iliyohifadhiwa kwa ajili ya matumizi ya aina yoyote bila kupata kibali kutoka katika Halmashauri;
(2) Afisa misitu atatakiwa kuhakikisha kama miti inayovunwa imekomaa na inafaa kwa matumizi;
(3) Watu wanaovuna miti kwa ajili ya kuchoma mkaa, watatakiwa kuwa na eneo maalum lililoidhinishwa na Afisa Misitu kwa ajili ya kuchoma mikaa hiyo na atatakiwa kulipa ushuru kama ilivyotajwa katika jedwari la Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri, 2014.
(4) Ni marufuku kwa mtu yeyote kuvuna miti katika msitu ambao umehifadhiwa kwa ajili ya viumbe maalum ambao ni rasilimali ya Taifa.
Wajibu
wa
kupanda,
Miti.	21. Kila Mkazi wa Halmashauri atawajibika kupanda na kutunza miti katika eneo lake kama atakavyoelekezwa na Halmashauri.

**SEHEMU YA SITA.
UFUGAJI WA NYUKI**

- Wajibu
wa
Halma-
shauri
22. Ili kukuza na kuendeleza ufugaji bora na wa kisasa wa nyuki, Halmashauri itakuwa na wajibu ufuatao:-
- (a) Kuhakikisha kunakuwepo mtaalamu wa nyuki katika kila Kata au Kijiji;
 - (b) Kutoa elimu ya ufugaji wa nyuki;
 - (c) Kuhamasisha na kuanzisha vikundi vya wafugaji wa nyuki katika Kata na Vijiji;
 - (d) Kutoa elimu ya utunzaji na uhifadhi wa mazingira;
 - (e) Kurahisisha upatikanaji wa miche bora ya miti ya asili au ya kisasa itakayotoa maua mengi ambayo nyuki watatumia kutengeneza asali;
 - (f) Inasambaza bure au kwa bei rahisi miche ya miti kwa wakulima;
 - (g) Kuhakikisha upatikanaji wa dawa baridi za kurinia asali ambazo haziui nyuki wala kuharibu mazalia au masega yao;
 - (h) Kutengeneza mizinga bora ya mfano kwa ajili ya ufugaji wa nyuki na kufundishia;
 - (i) Kuwezesha upatikanaji rahisi wa zana na vifaa vya kisasa vya kuvunia asali;
 - (j) Kuwatafutia wafugaji soko la uhakika la asali;
 - (k) Kuwasaidia wakulima walioko katika vikundi kuanzisha vituo vya kukusanyia na kuuza asali;
 - (l) Kuanzisha mashamba darasa ya ufugaji wa nyuki na hifadhi ya mazingira;
 - (m) Kuzihamasisha shule za Sekondari na za Msingi kuanzisha miradi ya ufugaji wa nyuki;
 - (n) Kufanya tathmini ya kila mwaka ya ukuaji wa sekta ya ufugaji wa nyuki;
 - (o) Kuwapatia maofisa ugani vyombo vya usafiri ili kuwapa unafuu wa kuwatembelea wafugaji;
 - (p) Kuwezesha vikundi vya wafugaji wa nyuki kuhudhuria maonesho ya siku ya wakulima nane nane ili kuonesha bidhaa ya maonesho katika kanda husika;
 - (q) Kuwashawishi wananchi kuanzisha Vyama vya kuweka na kukopa ili kukuza mitaji;

- (r) Kutenga maeneo maalum ya ardhi kwa ajili ya wafugaji wa nyuki;
- (s) Kuhakikisha upatikanaji wa pembejeo zihusianazo na ufugaji wa nyuki;
- Wajibu
wa
Serikali
ya kijiji
23. Kila Serikali ya Kijiji ambayo wananchi wake wanafuga nyuki itakuwa na wajibu wa:-
- (a) Kutenga maeneo maalumu ya ufugaji wa nyuki;
- (b) Kuanzisha daftari litakalokuwa na orodha ya wafugaji wa nyuki kijijini;
- (c) Kuanzisha miradi ya ufugaji nyuki ya Kijiji;
- (d) Kuanzisha vikundi na vyama vya kuhifadhi mazingira vitakavyokua na jukumu la:-
- (a) Kuhimiza upandaji miti;
- (ii) Kuzima moto au kupambana na wachoma moto;
- (iii) Kupambana na kuzuia uvunaji au urinaji wa asali wa kutumia moto.
- (e) Kutunga Sheria Ndogo za Kijiji kuhamasisha hifadhi ya mazingira na ufugaji bora wa nyuki;
- Wajibu
wa Afisa
nyuki wa
kata na
kijiji
24. Kila Afisa Nyuki wa Kata au Kijiji atatakiwa kufanya yafuatayo:-
- (a) Atakuwa ndiye Afisa muidhiniwa wa masuala ya nyuki katika Kata au Kijiji;
- (b) Atatunza orodha ya wafugaji wote wa nyuki katika Kata au Kijiji;
- (c) Atatunza orodha ya vikundi vyote vya wafugaji wa nyuki katika Kata au Kijiji;
- (d) Atatoa mafunzo elekezi ya ufugaji bora wa nyuki katika Kata au Kijiji;
- (e) Ataanzisha mashamba darasa ya ufugaji wa nyuki katika Kata au kila Kijiji;
- (f) Atahakikisha upatikanaji wa pembejeo zote zihusianazo na ufugaji wa nyuki;
- (g) Ataandaa ratiba ya kuwatembelea wafugaji wa nyuki waliomo katika Kata yake au Kijiji chake;
- (h) Atahamasisha upandaji wa miti ili kufanikisha upatikanaji wa maua yanayotumiwa na nyuki kutengeneza asali.
- (i) Kwa kushirikiana na Afia Mtendaji wa kata au kijiji atachukua hatua za kisheria dhidi ya wafugaji wa nyuki

au mtu yeyote atakaye kwenda kinyume na masharti ya
Sheria Ndogo hizi au sheria yoyote andishi ya ufugaji wa
nyuki au hifadhi ya mazingira.

- Wajibu
wa mfuga
nyuki
25. wajibu wa mfuga nyuki:-
- (a) Atatumia mizinga ya kisasa ya kufugia nyuki;
 - (b) Atarina asali kwa kutumia njia za kisasa badala ya kutumia moshi au moto;
 - (c) Atahifadhi mazingira kwa kuchoma moto, misitu;
 - (d) Atajiunga katika vikundi vya uhifadhi wa mazingira;
 - (e) Atajiunga na vyama vya kuweka na kukopa vya wafugaji wa nyuki;
 - (f) Atatumia dawa isiyoua nyuki wala kuharibu ubora wa asali wakati wa urinaji;
 - (g) Atatumia vyombo au vifaa vilivyo safi na salama kwa ajili ya kurinia na kuhifadhi asali;
 - (h) Atahudhuria mafunzo yatolewayo katika mashamba darasa ya ufugaji wa nyuki;
26. Mtu yeyote atakuwa ametenda kosa endapo atafanya mambo yafuatayo:-
- Makosa
- (a) Akirina asali kwa kutumia moto au moshi;
 - (b) Akiuza asali iliyorinwa kwa moto au moshi;
 - (c) Akichanganya au amechanganya asali na vitu vingine ambavyo siyo asali;
 - (d) Akichoma moto msitu au eneo ambalo limetengwa kwa ajili ya wafugaji wa nyuki;
 - (e) Akikata miti bila kuwa na kibali kutoka Halmashauri;
 - (f) Atang'oa miti iliyopandwa kwa ajili ya kuhifadhi mazingira;
 - (g) Akitenda jambo lolote ambalo linadhuru au linahatarisha maendeleo na ukuaji wa kilimo cha nyuki;
 - (h) Akitenda kitendo chochote kinachohatarisha upatikanaji wa asali yenye ubora na salama;
 - (i) Akihujumu miundo mbinu ya ufugaji wa nyuki ya shule, kikundi, kijiji, mtaa, kata, taasisi na mtu binafsi;
- Na akipatikana na hatia chini ya kifungu cha 26 cha Sheria Ndogo hizi atatozwa faini isiyopungua elfu hamsini (50,000/=) na isiyozidi shilingi laki tatu elfu (300,000/=) au

kifungo kisichozidi miezi kumi na mbili jela au vyote viwili
yaani kifungo na faini

**SEHEMU YA SABA.
AFYA NA USAFI WA MAZINGIRA**

Wajibuwa
kufanya
usafi wa
mazingira	27.(1) Itakuwa ni wajibu wa kila mkazi au mfanyabiashara anayemiliki eneo la nyumba kuhakikisha kwamba anafanya usafi wa mazingira yanayozunguka makazi au eneo lake kwa kuhakikisha kwamba:-
(a) Majani yanayozunguka nyumba yake yanakatwa na kupaliliwa katika eneo lote hadi mwanzo wa mipaka ya barabara ya mbele ya nyumba yake au eneo lake;
(b) Takataka zitakusanywa, kuhifadhiwa na kupelekwa katika eneo lililoruhusiwa na Halmashauri.
Kushiriki
katika
shughuli
za usafi
wa
mazingira	28.-(1) Halmashauri imetenga kila siku ya Jumamosi ya wiki ya kwanza na Jumamosi ya wiki ya mwisho wa kila mwezi kuwa ni siku za wananchi kushiriki katika shughuli za usafi wa mazingira katika maeneo ya Halmashauri;
(2) Itakuwa ni wajibu wa kila mwananchi kuhakikisha kwamba anashiriki katika shughuli za usafi wa mazingira katika siku maalumu zilizopangwa na Halmashauri na mwananchi atakayekataa kushiriki katika shughuli za usafi atakuwa ametenda kosa;
(3) Itakuwa ni wajibu wa kila mmiliki wa nyumba au kiwanja au eneo lolote ambalo halijaendelezwa kufanya usafi mara kwa mara.
Mimea
mirefu
mijini	29. Itakuwa ni marufuku kwa mtu yeyote kupanda au kuotesha mazao au mimea mirefu katika maeneo ya mjini pamoja na maeneo mengine yaliyozuiliwa na Halmashauri.

- Usafi wa mifereji ya maji ya mvua 30. Itakuwa ni wajibu wa kila mmiliki wa nyumba kuondoa uchafu kama vile mchanga, majani, nyasi au vitu vingine vinavyofanana na hivyo kwenye mfereji wa maji ya mvua unaozunguka au kupita kando ya nyumba yake au eneo la biashara yake, kiwanja chake na kuhakikisha mfereji huo unakuwa msafi na imara siku zote.
- Kujenga pavement 31. (1) Itakuwa ni wajibu wa kila mmiliki wa nyumba kuweka sehemu ya waenda kwa miguu mbele ya nyumba au biashara yake kwa kadri atakavyoelekezwa na Halmashauri.
(2) Itakuwa ni maarufu kwa mtu yeyote kuweka biashara ya aina yoyote aidha kwa kuuza au kwa maonyesho katika mfereji au katika pavement.
- Uwekaji taa nje ya nyumba 32. Itakuwa ni wajibu wa kila mmiliki wa nyumba, mpangaji au mfanyabiashara kuweka taa yenye mwanga nje ya jengo analoishi au analotumia kwa shughuli yoyote na atatakiwa kuiwasha wakati wa usiku.
- Kupaka rangi majengo 33. Itakuwa ni wajibu wa mmiliki wa nyumba au mpangaji au mfanyabiashara kuhakikisha kwamba anapaka rangi nyumba yake au duka lake ndani na nje kila itakapochakaa.
- Wajibu wa kuondoa na kudhibiti mazalia ya mbu 34. Itakuwa ni wajibu wa mmiliki wa nyumba kuhakikisha kuwa hakuna mkusanyiko wa maji, maji machafu, tatakata au kitu chochote cha majimaji au kigumu ambacho kinaweza kuruhusu kuwepo kwa mazalia ya mbu au wadudu wengine wenye madhara kwa afya ya binadamu.

- Biashara ya miwa na matunda 35. (1) Itakuwa ni wajibu wa kila mfanyabiashara ya matunda au miwa kuhakikisha kuwa ana chombo maalum cha kuhifadhia maganda au mabaki ya matunda.
(2) Ni marufuku kwa mtu yeyote kufanya biashara ya matunda au miwa pembeni mwa barabara au katika maeneo yasiyoruhusiwa na Halmashauri.
- Upulizaji dawa 36. Ni marufuku kwa mtu yeyote kuendesha biashara ya upulizaji dawa “famigation” au biashara ya kuuwa wadudu au wanyama waharibifu katika nyumba yoyote au mahali popote bila ya kuwa na cheti cha taaluma kinachotambuliwa na Serikali na awe na leseni hai kutoka Halmashauri.
- Matengenezo ya magari, pikipiki na mitambo 37. (1) Matengenezo ya magari, pikipiki na mitambo yatatakiwa kufanyika kwenye karakana, gereji au maeneo yaliyoruhusiwa baada ya kupata kibali rasmi kutoka Halmashauri.
(2) Ni marufuku kwa mtu yeyote kugesha magari mabovu kwenye njia ya miguu, mtaa, uchochoro, mtaro, maeneo ya wazi, barabarani na kusababisha adha kwa wakazi au watumiaji wa njia hiyo.
(3) Ni marufuku kwa mtu yeyote kutengeneza gari, pikipiki au mitambo wa wowote katika eneo la makazi, eneo la wazi au eneo ambalo halikutengwa kwa shughuli hiyo.
- Kugesha magari mabovu

**SEHEMU YA NANE
UIMARISHAJI WA AFYA.**

- Usalama wa maji ya kunywa 38. Itakuwa ni wajibu wa kila mkazi kukikisha kwamba maji yote yanayotumika kwa kunywa ni safi na salama kwa kuyachemsha bila kujali yametoka kwenye chanzo gani cha maji.

Utengenezaji na uuzaji wa vyakula	39. (1) Itakuwa ni marufuku kwa mtu yeyote kutengeneza, kuchoma, kupima, kuchemsha au kuuza chakula cha aina yoyote mahali popote mtaani, uchochoroni, magerejini au kwenye nyumba yoyote mpaka awe ametimiza masharti ya kanuni za afya na amepata kibali kutoka kwa Afisa Afya wa Mazingira wa Halmashauri.
Uuzaji wa vyakula vilivyopikwa	(2). Itakuwa ni wajibu wa kila mtu anayeendesha biashara ya vyakula vya kupikwa au kukaangwa kuhakikisha kwamba vyakula hivyo vinahifadhiwa kwenye sanduku lililotengenezwa kwa kioo kuzuia nzi, vumbi na wadudu waletao madhara kwa afya ya binadamu.
Usalama wa vyakula	(3) Itakuwa ni marufuku kwa mtu yeyote kuuza vyakula visivyopikwa vikiwa vimewekwa chini, vyakula vyote vitatakiwa kuwekwa juu ya meza.
Uzuiaji wa shughuli mbalimbali wakati wa magonjwa ya mlipuko	40. (1) Afisa Muidhiniwa anaweza kutoa amri ya kuzuia shughuli yoyote isifanyike kama vile utengenezaji wa vyakula, pombe, mijumuiko, sherehe na mikusanyiko yoyote kwa kutangaza kwa njia ya kipaza sauti, maandishi au kupitia vyombo vya habari endapo atakuwa na sababu ya kuamini kwamba shughuli hiyo inaweza kusababisha kuenea kwa magonjwa ya mlipuko na kuleta athari kwa maisha ya binadamu.
Ukamataji wa vyombo vilivyotu mika kuhifadhia chakula	(2) Vyakula, vyombo na vifaa vingine vyovyote vitakavyokamatwa baada ya kutolewa amri ya kuzuia kufanyika kwa shughuli hiyo ambavyo vitakuwa vimetumika kutunzia, kubebea, kuhifadhia na kusafirishia vitaharibiwa na Halmashauri haitahusika na gharama zozote zitakazotokea wakati wa uteketezaji wa amri hiyo.
(3) Mtu yeyote atakayekataa kutii amri iliyotolewa atakuwa ametenda kosa.
Machinjio na maduka ya nyama	41. (1) Itakuwa ni wajibu wa kila mmiliki wa duka la kuuzia nyama (Butcher) kuhakikisha kwamba duka lake:-
(a) Lina jengo la kudumu lililosakafiwa kwa marumaru nyeupe hadi urefu wa futi 8 au zaidi kutoka usawa wa sakafu;
(b) Lina maji safi, magogo na misumeno ya kukatia nyama;

- (c) Lina kabati ya vioo na jokofu la kuhifadhia nyama sehemu za mizani;
- (d) Kuna pipa la kuhifadhia takataka;
- (e) Muuzaji ana vazi jeupe pamoja na apron nyeupe
- (f) Muuzaji anapima afya kwa mujibu wa kifungu cha 39 cha Sheria Ndogo hizi.

Kuchinja
na kuuza
nyama
mahali
pasipo
ruhusiwa

- (2) Itakuwa ni marufuku kwa mtu yeyote kuchinja, au kuuza nyama ya aina yoyote katika maeneo yasiyokuwa machinjio au maduka ya nyama au katika maeneo yasiyoruhusiwa na Halmashauri.

Ufugaji
wa mjini

- 42. (1) Ufugaji wa mjini unaoruhusiwa ni ule ambao hauleti kero kwa majirani, yaani ufugaji wa ndani (zero grazing) kwenye zizi na kwa kuzingatia idadi ya mifugo inayoruhusiwa au katika maeneo yaliyotengwa kama malisho ya mifugo.
- (2) Itakuwa ni marufuku kwa mtu yeyote kuacha mifugo au kusababisha mifugo kuzurula hovyoya mitaani, barabarani au kuchungwa kwenye maeneo au eneo lolote lisiloruhusiwa.
- (3) Itakuwa ni wajibu wa kila mfugaji kuhakikisha kuwa sehemu anayotumia kufugia:-
 - (a) Inakuwa katika hali ya usafi wakati wote;
 - (b) Anakusanya uchafu wowote utokanao na wanyama kama vile kinyesi, manyoya na nyasi au mabaki ya vyakula na kwenda kutupwa kwenye dampo au kupelekwa shambani kama mbolea.

Usafi wa
zizi

Uendesha-
ji wa
biashara
ya
nyumba
ya kulala
wageni
Hoteli na
hosteli .

- 43. (1) Itakuwa ni wajibu wa mmiliki wa nyumba za kulala wageni na Hosteli au nyumba za biashara kuhakikisha anapata kibali kutoka Halmashauri kabla hajaanza biashara.
- (2) Endapo mmiliki hajakidhi masharti ya kiafya, Halmashauri inaweza kuzuia kibali cha kuendesha biashara ya hoteli au hosteli mpaka hapo mmiliki atakapokuwa amekidhi masharti ya kiafya yaliyotolewa na Halmashauri.

Mahitaji

- (3) Kibali cha kuendesha nyumba ya kulala wageni,

ya nyumba za biashara	mgahawa, hoteli na hosteli kitatolewa baada ya Halmashauri kujiridhisha kuwa mahitaji yafuatayo yamezingatiwa:- (a) Mwanga na hewa ya kutosha; (b) Nafasi na vifaa vya kutosha; (c) Uimara wa jengo; (d) Mfumo wa uondoshaji wa maji taka, vimiminika na taka ngumu; (e) Usafi wa jumla wa jengo na vifaa vyake; (f) Utoshelezi wa vyoo na mabafu kwa jinsia zote; (g) Vifaa vya zimamoto; (h) Tanki la kuhifadhia maji safi; (i) Vyoo na bafu vimesakafiwa kwa vigae au marumaruru na kuta zake zimewekwa vigae kiasi cha futi sita toka usawa wa sakafu.
Upimaji wa afya	44. (1) Itakuwa ni wajibu wa kila mhadumu wa nyumba za kulala wageni, bucha, vinyozi katika saluni za kike na kiume na wasusi katika saluni za kike na kiume kupima afya kila baada ya miezi 6 na watalipa ada ya upimaji wa afya kwa mujibu wa viwango vilivyoainishwa katika jedwari la Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe. (2) Itakuwa ni wajibu wa kila mhadumu wa hoteli, migahawa, mama na baba lishe, wauza matunda, baa, glosari, pombe za kienyeji, sehemu za kuokea mikate kupima afya kila baada ya miezi 3 na watalipa ada ya upimaji wa afya kwa mujibu wa viwango vilivyoainishwa katika jedwari la Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe.
Uwezo wa kukagua	(2) Mmiliki yeyote atakaye mruhusu mhadumu yeyote kufanya kazi bila kupima afya yake atakuwa ametenda kosa.
Kufungwa kwa jingo la biashara lisilokidhi	45. (1) Afisa muidhiniwa atakuwa na uwezo wa kuingia katika jengo lolote wakati wa saa za kazi kukagua utekelezaji wa Sheria Ndogo hizi.

Sheria Ndogo za (Hifadhi, Afya na Usafi wa Mazingira) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe

Tangazo la Serikali Na. 604

masharti ya afya	(2) Afisa muidhiniwa atakuwa na uwezo wa kuagiza kufungwa kwa biashara yoyote au jengo ambalo halijakaguliwa au lililokaguliwa na kukutwa limekiuka kanuni na masharti ya afya.
---------------------	---

Ada ya ukaguzi wa Afya.	46.	(1) Halmashauri itatoza ada ya ukaguzi wa afya ambayo italipwa kwa mwaka kabla ya mwombaji kupewa leseni ya biashara. (2) Viwango vya ada ya ukaguzi wa afya vitakuwa kama vilivyoainishwa katika Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe. (3) Ada ya ukaguzi wa afya italipwa kila mwanzo wa mwaka wa fedha wa Halmashauri, yaani mwezi Julai. (4) Mtu yeyote atakayeshindwa kulipa ada katika kipindi cha miezi miwili baada ya mwaka wa fedha kuanza atawajibika kulipa kiwango hicho pamoja na adhabu ya asilimia hamsini (50%) ya kiwango anachodaiwa.
-------------------------------	-----	---

Muda wa kulipa ada		
-----------------------	--	--

**SEHEMU YA TISA
UTUPAJI TAKA**

Wajibu wa Halma- shauri	47.	(1) Halmashauri itatenga eneo maalum kwa ajili ya kutupa taka (dampo) na kutoa huduma za uzoaji taka kwa malipo kutoka kwa wazalishaji hadi kwenye dampo. (2) Halmashauri itakuwa na jukumu la kuhamasisha uundaji wa vikundi jamii (CBOs) na kuvitambua na kuviwezesha kufanya shughuli za udhibiti wa taka ngumu pamoja na usafi wa mazingira baada ya kuingia mkataba na Halmashauri.
----------------------------------	-----	---

Wajibu wa kuwa	48.	(1) Itakuwa ni wajibu wa kila mmiliki wa nyumba au
-------------------	-----	--

na pipa la taka		mpangaji au mfanyabiashara kuhakikisha kuwa ana chombo imara chenye mfuniko kwa ajili ya kuhifadhia taka ngumu kabla hazijachukuliwa na Halmashauri kwa ajili ya kwenda kutupwa.
Kutupa taka katika sehemu maalum		(2) Itakuwa ni wajibu wa kila mkazi kuhakikisha kwamba anatupa uchafu, taka, maganda ya matunda, mabaki ya vocha za simu katika vyombo maalum vilivyowekwa kwa ajili ya kutunzia taka katika maeneo maalum yaliyotengwa.
Utupaji wa taka hovyoy		(3) Itakuwa ni marufuku kwa mtu yeyote kutupa taka au uchafu wowote au kuacha kuwepo takataka au uchafu kwenye nyumba, uchochoroni, kiwanja, mfereji wa maji ya mvua, barabara na maeneo ya nyumba au mahali popote pasipotengwa kwa shughuli hiyo.
Uhifadhi wa maji taka	49.	(1) kila mmiliki wa nyumba anatakiwa kuhakikisha kuwa ana karo la kuhifadhia maji taka na atawajibika kunyonya maji taka pale karo linapojaa.
Kutiriri- sha maji		(2) Ni marufuku kutitirisha maji au kuelekeza maji, kutoka vyooni, bafuni, karoni, baada ya kufua au kuosha vyombo kwenda barabarani, uchochoroni, mtoni, kwenye vyanzo vya maji, maeneo ya wazi, mfereji wa maji ya mvua au sehemu yoyote isiyotengwa kuhifadhi maji taka.
Taka za viwandani	50.	(1) Itakuwa ni marufuku kwa kiwanda chochote kutoa au kusababisha kutoa uchafu wa aina yoyote, maji machafu au harufu mbaya na kusababisha kero kwa wakazi wa eneo la Halmashauri.
Uendesha- ji wa viwanda		(2) Ni wajibu wa kila mwenye kiwanda kuhakikisha kuwa taka kama vile vumbi, maganda, moshi, kelele na takataka nyingine zinazoweza kuleta kero au adha kwa ujumla haziwafikii wala hazileti

madhara kwa binadamu na viumbe wengine hai.

- (3) Ni marufuku kuendesha shughuli za karakana, mashine ya kusaga na kukoboa nafaka, kuranda mbao, kukamua maji ya matunda, kuchomelea vyuma au kuendesha shughuli yoyote inayozalisha uchafu ambao unaleta athari kwa binadamu na viumbe wengine katika maeneo ya makazi ya watu bila kuzingatia taratibu za ujenzi na mipango miji.

Ada ya uzoaji taka

51.

- (1) Halmashauri iatatoza ada ya uzoaji taka kwa kila kaya au mwenye jengo la biashara kwa viwango vilivyoainishwa katika Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe.
- (2) Ada ya kila mwezi italipwa kila tarehe 30 ya kila mwezi ndani ya mwezi husika na italipwa kwa Afisa Muidhiniwa ambaye atatoa stakabadhi ya malipo yatakayolipwa na atajaza katika regista ya wazalishaji taka.
- (3) Endapo mzalishaji taka atakuwa hajalipa ada ya mwezi, kufika tarehe tano ya mwezi unaofuata atakuwa ametenda kosa na atatozwa faini isiyoziidi asilimia hamsini (50%) ya ada anayostahili kulipa.
- (4) Iwapo mzalishaji taka atashindwa kulipia gharama ya huduma ya uzoaji taka kwa kipindi cha miezi miwili mfululizo, Halmashauri itamchukulia hatua za kisheria ikiwa ni pamoja na kufikishwa mahakamani.

Uteuzi wa wakala.

52.

Halmashauri inaweza kuteua kikundi cha jamii au mtu binafsi kutekeleza majukumu yake chini ya Sheria Ndogo hizi.

**SEHEMU YA KUMI
UJENZI NA MATUMIZI YA VYOO.**

Wajibu wa kuwa na choo na

53. (1) Itakuwa ni wajibu wa kila mmiliki wa nyumba au mpangaji kuhakikisha kwamba nyumba yake ina choo safi, imara na madhubuti kwa matumizi ya wakazi wa nyumba hiyo na

- kukitumia kuhakikisha kinatumika wakati wote.
- (2) Choo kinatakiwa kijengwe umbali wa mita 60 au zaidi kutoka kisima au chanzo chochote cha maji kinachotumika kwa matumizi ya nyumbani.
- Vyoo vya umma 54. (1) Halmashauri inaweza kumruhusu mtu binafsi, vikundi vya watu au taasisi kujenga vyoo vya umma katika maeneo ambayo Halmashauri itaona kuwa kuna haja ya kufanya hivyo.
- (2) Vyoo hivyo vitamilikiwa na Halmashauri au kwa ubia na wajenzi na vitakuwa ni vya kulipia kama itakavyokuwa imeelekezwa na Halmashauri katika mkataba wake na mawakala wake watakaopewa kusimamia vyoo hivyo.
- Vyoo vya muda katika mkusanyiko wa watu. (3) Itakuwa ni wajibu wa mtu, kikundi, taasisi yenye lengo la kukutanisha watu kwa madhumuni ya ujenzi, Sherehe au sehemu yoyote ambayo itakutanisha watu kwa muda maalum endapo eneo hilo halina choo cha kudumu kujenga vyoo kwa matumizi ya wakati huo kwa idhini na usimamizi wa Halmashauri.
- Vyoo katika majengo ya biashara (4) Kila mmiliki wa jengo la biashara atatakiwa kujenga vyoo viwili vyenye viwango vinavyokubalika chini ya Sheria Ndogo hizi kwa ajili ya matumizi ya jinsia ya kike na kiume.
- Ilani ya kujenga choo 55. (1) Endapo katika ukaguzi wa afya itagundulika kuwa nyumba yoyote haina choo au choo kilichopo kimejaa au hakifai kwa matumizi ya binadamu Afisa Muidhiniwa atatoa ilani ya siku 30 kwa mmiliki wa nyumba au mpangaji akukamilisha masharti ya kurekebisha hali hiyo.
- Kufungwa kwa jengo (2) Bila ya kuathiri masharti ya kifungu kidogo cha kwanza, Halmashauri inaweza kuamuru nyumba au jengo lisitumike kwa shughuli za makazi au biashara hadi hapo hali hiyo itakapokuwa imerekebisha.
- Ilani ya kuondoa kero 56.(1) Endapo Afisa muidhiniwa atagundua kuwa, eneo alilolikagua lina kero yoyote atatoa ilani ya siku saba kwa mmiliki wa

- nyumba, mpangaji au mtu yeyote anayehusika akimtaka kuondoa kero hiyo.
- (2) Mtu yeyote atakayeshindwa kutekeleza masharti ya Ilani aliyopewa ndani ya muda ulioainishwa kwenye ilani atakuwa ametenda kosa.
- Halmashauri kuteua mkaguzi
57. (1) Halmashauri inaweza kumteuwa mtu yeyote mwenye ujuzi wa masuala ya afya na mazingira kuwa mkaguzi kwa ajili ya kufanya ukaguzi wa usafi katika eneo la Halmashauri.
- (2) Mkaguzi atakuwa na uwezo wa kutoa adhabu ya papo kwa papo kwa mtu yeyote atakatekutwa amechafua mazingira kwa kutupa takataka mahali popote pasiporuhusiwa.
- (3) Faini itakayotozwa na mkaguzi haitazidi Tshs. Elfu hamsini (50,000/=)
- Makosa.
58. Mtu yeyote atakuwa ametenda kosa endapo:-
- (a) Atamzuia au atajaribu kumzuia Afisa Muidhiniwa asitekeleze wajibu wake chini ya Sheria Ndogo hizi;
 - (b) Atamshawishi mtu au kikundi cha watu kumzuia Afisa Muidhiniwa asitekeleze wajibu wake chini ya Sheria Ndogo hizi;
 - (c) Atamwaga takataka katika mtaro wa maji ya mvua, uchochoroni au mahali popote hadharani au katika eneo lolote la wazi bila idhini ya Halmashauri;
 - (d) Ataendesha biashara ya pombe ndani ya nyumba ya makazi;
 - (e) Atatiririsha maji machafu barabarani au katika eneo la nyumba ya jirani;
 - (f) Ataosha magari, kufua, kunyweshea mifugo na kukoroga dawa za mimea ndani ya mito, mabwawa, lambo au ndani ya chanzo au kisima kinachotumika kwa matumizi ya binadamu;
 - (g) Atauza vyakula vilivyopikwa barabarani au nje ya majengo mengine;
 - (h) Atafanya matengenezo ya magari, pikipiki na mitambo, kuendesha shughuli za viwanda katika maeneo ya wazi, makazi, barabarani, uchochoroni au katika maeneo yasiyotengwa kwa shughuli hizo bila kuzingatia taratibu za mipango miji;
 - (i) Atanzisha na kufungua karakara katika majengo au majumba

au maeneo ya makazi;

- (j) Ataenda haja ndogo au kubwa hovyoy barabarani, uchochoroni, upenuni au mahali popote ambapo sio chooni;
- (k) Atashindwa kuhifadhi chakula kwenye kabati safi la kioo.
- (l) Atapangisha au kuishi kwenye nyumba isiyokuwa na choo.

Adhabu

59. Mtu yeyote atakayekiuka masharti ya Sheria Ndogo hizi atakuwa ametenda kosa na iwapo atapatikana na hatia kama hakuna adhabu maalum iliyoainishwa katika kifungu atatozwa faini isiyopungua Tshs. Elfu hamsini (50,000/=) na isiyozidi laki tatu (300,000/=) au kifungo kisichopungua miezi kumi na mbili (12) jela au adhabu zote yaani kifungo na faini.

JEDWARI

Chini ya kifungu cha 51 Sheria Ndogo za (Hifadhi, Afya na Usafi wa Mazingira) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe, 2014

HALMASHAURI YA WILAYA YA MBOGWE

ILANI YA KUONDOA KERO

Ilani hii imetolewa kwa mujibu wa Sheria Ndogo za (Hifadhi, afya na usafi wa mazingira) za Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe ,2014.

SEHEMU “A”

Ndugu wa kijiji cha
.....unaarifiwa kwamba katika ukaguzi wa
..... uliofanyika tarehe.....mwezi
wamwaka katika nyumba yako ya
..... Biashara/kuishi/kutolea huduma/ kiwanja
iliyopo eneo la kumekutwa
machukizo/kero/Uchafu kama ifuatavyo:-

- 1).....
- 2)
- 3)

SEHEMU “B”

Kwa ilani hii unaamuriwa kurekebisha /kuondoa/kusafisha kwa:-

- 1).....
- 2)
- 3)

SEHEMU “C”

Unapewa muda wa siku tangu siku ya kupokea ilani hii,
unatakiwa kutekeleza yote yaliyoelezwa katika sehemu “B” ya ilani
hii , kushindwa kwako kutekeleza ndani ya muda uliopewa
Halmashauri italazimika kukuchukulia hatua kali za kisheria bila
kulazimika kukupa taarifa nyingine.

.....
JINA:

Afisa Muidhiniwa.

IMETOLEWA NA:-

Jina:
Sahihi:
Wadhifa:
Tarehe:.....

IMEPOKELEWA NA:-

Jina:
Sahihi:
Wadhifa:
Tarehe:

*Sheria Ndogo za (Hifadhi, Afya na Usafi wa Mazingira) za Halmashauri ya
Wilaya ya Mbogwe*

Tangazo la Serikali Na. 604

Nembo ya Halmashauri imewekwa katika Sheria Ndogo hizi kwa kuzingatia Azimio lililopitishwa kwenye mkutano wa Halmashauri uliiofanyika tarehe 04 mwezi 08 mwaka 2014, Mbele ya:

ABDALLAH IDD MFAUME,
Mkurugenzi
Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe.

VINCENT BENEDICTO BUSIGA,
Mwenyekiti
Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe

NAKUBALI,

Dodoma,
3 November, 2015

MHE. MIZENGO P. PINDA (MB.)
Waziri Mkuu